

ศีลในกฏทนต์สูตรเพื่อชีวิตที่รุ่งโรจน์ THE PRECEPTS IN KUTADANTA-SUTTA FOR GLORIOUS LIFE

พระรุ่งโรจน์ รัตนวณโณ (ศรีเสริม)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Phra Rungroj Rathanawanno (Sreeserm)

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus
Corresponding Author E-mail: phrarungroj.rat@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มุ่งที่จะศึกษาเรื่อง “ศีลในกฏทนต์สูตร : ศีลเพื่อชีวิตที่รุ่งโรจน์” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาศีลที่ปรากฏอยู่ในกฏทนต์สูตร 2. เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในกฏทนต์สูตร ระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า กฏทนต์สูตร เป็นพระสูตรที่เน้นเรื่องการปรับเปลี่ยนทัศนคติของการบูชาอัญญาแบบพราหมณ์มาเป็นแนวทางการปฏิบัติบูชาตามบุญกริยาวัตถุ 3 อันได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา และที่สำคัญยังระบุข้อมูลที่ปรากฏถึงความหลากหลายทางความคิดด้านศาสนาที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะการกล่าวถึงศีลอันเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้นของการเป็นสมณะที่ดีในยุคสมัยพุทธกาลที่มีการนำเอาศีลมาเป็นข้อโต้แย้งทางความคิดและการปฏิบัติซึ่งพระพุทธองค์ทรงแสดงเรื่องศีลไว้ในพระสูตรนี้ในช่วงต้นของสมัยพุทธกาลกล่าวคือ จุลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล ซึ่งเป็นศีลที่พระพุทธองค์ทรงยอมรับว่า มีความงดงามและสอดคล้องกับหลักมัชฌิมาปฏิปทา โดยทรงแสดงศีลที่เป็นข้อห้ามมากกว่าศีลที่เป็นขออนุญาตว่า พระพุทธองค์หรือภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจะทรงเลือกเอาศีลระดับใดมาประพฤติปฏิบัติ มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ (1) จุลศีล เป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้เริ่มปฏิบัติหรือผู้ที่เพิ่งเข้าถือนิเวศ (2) มัชฌิมศีล เป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติและพัฒนาตนเองได้ระดับหนึ่งแล้ว (3) มหาศีล เป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้บรรลุธรรมขั้นสูงหรือเพื่อถึงนิพพาน ดังนั้นกรอบแนวคิดเรื่องศีลที่ปรากฏในกฏทนต์สูตร แสดงแนวคิดเรื่องศีลเป็นเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาก่อนที่จะมีการกำหนดเป็นศีลว่าด้วยปาณาติบาต อันเนื่องมาจากความประพฤติตามประเพณีดั้งเดิมที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการบูชาอัญญาของนักบวชนอกศาสนา “การฆ่าสัตว์บูชาอัญญา” จากการศึกษาทั้งหมดพบว่า แนวคิดเรื่อง ศีลในกฏทนต์สูตรนั้นให้คุณค่าหลายประการ สามารถปรับใช้ในชีวิตประจำวันโดยเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้สนใจเดินตามรอยพระพุทธองค์ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ศีล; กฏทนต์สูตร; ชีวิตที่รุ่งโรจน์;

ABSTRACT

The objectives of the academic article were to study the precepts in Kutadanda Sutta, and to study other Buddhist principles appeared in Kutadanta Sutta. The research was engaged in the documentary research methodology and the descriptive analysis. The study revealed that Kutadanta Sutta was focused on the change of view-points from the Brahman's sacrifice to the Buddhist approaches, based on three bases of meritorious action (Punyakiriya-vatthu in Pali): meritorious actions accomplished from giving (Dana in Pali), precept observation (Sila in Pali), and mental development (Bhavana in Pali). In this sutta, a wide range of profound views on religions, especially precepts as fundamental procedures for good priests in the Buddha's time, were also discussed. As said, the precept was the most controversial issue among different priests. In the sutta, three levels of precept, i.e. Culla-sila, Majjhima-sila and Maha-sila, were proclaimed during the earlier Buddha's time. Of all levels of precept, Maha-sila was praised as the most beautiful and compatible with the Middle Way (Majjhima-patipada in Pali). In addition, more precepts of prohibition than those of permission were specially described as well. But for the Buddhist monks, there were some guidelines on precept observation as follows: (1) Culla-sila was regarded as the basic principles for newcomers or newly-ordained monks. (2) Majjhima-sila was counted as the standard rules for general monks, developing themselves. (3) Maha-sila was the supreme regulation for the one attaining the higher virtues. Therefore, the conceptual framework of precept in the sutta demonstrated the fundamental rules for Buddhist monks before abstention from killing (Panatipata Veramani in Pali) became a basic precept for common Buddhists. Killing was legislated as a precept because it was against the Brahmins' traditional practice of sacrifice by killing animals. In conclusion, the concept of precepts (Sila) in Kutadanta Sutta demonstrated various values, and it was capable to be applied for the people's daily life as the practical guidance for anyone willing to follow in the Buddha's footsteps.

Keywords: Precepts; Kutadanta Sutta; Glorious Life;

บทนำ

หลักการปฏิบัติอันสำคัญพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์โลกทุกผู้ทุกนามที่เหมือนกัน คือ ความรักสุขเกลียดทุกข์ ไม่อยากให้ตนเองได้รับความลำบากหรือประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ เมื่อเกิดมีภัยขึ้นมา เราย่อมคิดถึงตนเองหรือสิ่งที่ตนเองรักก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงค่อยคิดถึงผู้อื่น และจะหาประโยชน์ให้แก่ตนเองก่อนที่จะหาประโยชน์ให้ผู้อื่น ซึ่งนำมาซึ่งการทำร้ายผู้อื่นทั้งกายวาจา ใจ เพื่อปกป้องคุ้มครองตนเอง ผลประโยชน์ของตนเอง สิ่งที่เราเองรัก จึงเป็นที่มาของความไม่ปกติของสังคม ศิลเป็นข้อกำหนดพื้นฐานความประพฤติของบุคคล เพื่อความผาสุกเป็นปกติของคนในสังคมส่วนรวมที่ได้อยู่ร่วมกัน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ก่อการประทุษร้ายทำลายล้างประหัตประหารกัน ดังนั้นการที่สังคมเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สงบเรียบร้อยเพราะคนในสังคมขาดศีล หรือศีลพร่อง ศีลต่าง ศีลพร้อยทำให้เกิดการกระทำที่มีติดต่อกันเป็นผู้มีศีลเสมอกันจะทำให้ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมโดยรวม

พระพุทธศาสนามีแนวคิดพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยมีศีลเป็นตัวกำกับควบคุมความประพฤติของบุคคลมิให้ไปละเมิดหรือล่วงเกินผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ ทางความคิดเพื่อเป็นการระงับมิให้เกิดบาปที่จะก่อให้เกิดผลทั้งภาคนี้และภายภาคหน้า เพื่อให้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมตั้งแต่สังคมเล็ก ๆ ที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ได้อยู่กันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน จึงได้สอนแนวคิดพื้นฐานในเรื่องของศีลก่อน เพราะเมื่อมนุษย์เรามีศีลก็ย่อมทำให้สังคมเป็นปกติสุขได้เพราะคำว่าศีลนั้น หมายถึง ความประพฤติดีทางกายและวาจา มักใช้เป็นคำเรียกอย่างง่ายสำหรับคำว่า อธิศีลสิกขา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551: 125) กล่าวคือ เมื่อมนุษย์เรามีศีลแล้ว

ศีลมีลักษณะเช่นนี้ สมามีลักษณะเช่นนี้ ปัญญา มีลักษณะเช่นนี้ สมามีอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นพื้นฐานรอบแล้ว ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ ปัญญาอันบุคคลเจริญโดยสมามีให้รอบเป็นพื้นฐานแล้วย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ จิตอันบุคคล เจริญโดยมีปัญญาเป็นพื้นฐานโดยรอบแล้ว สามารถผลักดันทำให้จิตหลุดพ้นโดยชอบจากการติดในอาสวะทั้งหลาย คือ กามาสวะ ภาวาสวะ และอวิชชาสวะ (กรมการศาสนา, 2525 ข, หน้า 8)

ทว่า การรักษาศีลพื้นฐานเริ่มจากระดับศีล เพื่อความเป็นปกติเรียบร้อยดีงามแก่ผู้ประพฤติ และดีงามจนกระทั่งในภาพรวมของสังคมที่เกิดความสงบเรียบร้อย ดังในสรภังคชาดกกล่าวถึงศีลไว้ดังนี้ “บุคคลใดในโลกนี้สำรวมกาย วาจา ใจ ไม่ทำบาปกรรมอะไร ไม่พูดเหลวไหล เพราะเหตุแห่งตนบังเกิดเรียกคนเช่นนั้นว่า ผู้มีศีล” (กรมการศาสนา, 2525 ค, หน้า 607)

อย่างไรก็ตามเราจะพบว่าคำสอนในเรื่องศีลนี้ก็มิปรากฏอยู่หลายแห่ง ในพระวินัยปิฎกก็เป็นศีลประเภทหนึ่ง ในพระสุตตันตปิฎกก็เป็นศีลอีกประเภท โดยเฉพาะคำสอนเรื่องศีลในกุกกัณฐสูตร (กรมการศาสนา, 2525 ก, หน้า 145-183) ที่หยิบยกมาทำการวิจัยนี้ เป็นศีลที่เกี่ยวข้องกับพราหมณ์กุกกัณฐที่เตรียมมหาโยธ โคผู้ 700 ตัว ลูกโคผู้ 700 ตัว ลูกโคเมีย 700 ตัว แพะ 700 ตัว และแกะ 700 ตัว ถู้นำเข้าไปผูกไว้ที่หลัก เพื่อบูชายัญ. พราหมณ์และคฤหบดี ชาวบ้านขานุมัตตะ ได้สดับว่า พระสมณโคดมศากยบุตร ทรงผนวชจาก ศากยสกุล เสด็จจาริกไปในมคธชนบท พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ 500 รูป เสด็จถึงบ้านขานุมัตตะ ประทับอยู่ในสวนอัมพลัญชุกา ใกล้บ้านขานุมัตตะ เกียรติศัพท์อันงาม ของพระสมณโคดมพระองค์นั้น ขจรไป และในยุคนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงแบ่งศีลของนักบวชในเมื่อครั้งพุทธกาลออกเป็น ประเภท คือ จุลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล

ในกาลนั้น กุกกัณฐพราหมณ์ได้ทูลถามถึงสมบัติ 3 ประการ ซึ่งมีบริวาร 16 และได้สารภาพกับพระพุทธองค์ว่า “ตนเองไม่ทราบข้อนี้เลย” พระพุทธองค์ตรัสว่า ดูกร พราหมณ์ ถ้าเช่นนั้นท่านจงฟัง จงตั้งใจให้ดี เราจักบอก เมื่อพราหมณ์กุกกัณฐรับแล้ว จึงตรัสว่า ดูกร พราหมณ์ เรื่องเคยมีมาแล้ว พระเจ้ามหาวิจิตรราช เป็นผู้มั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก มีทองและเงินมาก มีเครื่องใช้สอยอันน่าปลื้มใจมาก มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก มีห้องพระคลัง และฉางบริบูรณฺ์ ดูกร พราหมณ์ ครั้งนั้น พระเจ้ามหาวิจิตรราชได้เสด็จเข้าไปสู่ที่ลับเร้นอยู่ ได้เกิดพระปริวิตก อย่างนี้ว่า เราได้ครอบครองสมบัติมนุษย์อย่างไพบูลย์แล้วได้ชนะปกครองดินแดนมากมาย ถ้ากระไร เราพึงบูชามหาโยธู ที่จะเป็นประโยชน์และความสุขแก่เราตลอดกาลนาน ดูกร พราหมณ์ พระเจ้ามหาวิจิตรราชรับสั่งให้เรียกพราหมณ์บุโรหิตมาแล้วตรัสว่า “วันนี้เราได้เข้าสู่ที่ลับเร้นอยู่” ได้เกิดปริวิตก

อย่างนี้ว่า เราได้ครอบครองสมบัติมนุษย์อย่างไพบูลย์แล้ว ได้ชนะปกครองดินแดนมากมาย ถ้ากระไร เราพึงบูชามหาภัยที่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่เราตลอดกาลนาน ดูกร พราหมณ์ เราปรารถนาจะบูชามหาภัย ขอท่านจงชี้แจงวิธีบูชามหาภัย ที่จะเป็นประโยชน์และความสุขแก่เราตลอดกาลนาน

พระพุทธองค์ได้ตรัสเล่าให้กฏทัณฑ์พระพราหมณ์ฟังอีกว่า ดูกร พราหมณ์ เมื่อพระเจ้ามหาวิชิตราชรับสั่งอย่างนี้แล้ว พราหมณ์บุโรหิตกราบทูลว่า ชนบทของพระองค์ยังมีเสี้ยนหนาม ยังมีการเบียดเบียนกัน โจรปล้นบ้านก็ดี ปล้นนิคมก็ดี ปล้นเมืองก็ดีทำร้ายในหนทางเปลี่ยวก็ดี ยังปรากฏอยู่ พระองค์จะโปรดยกเรื่องการทำพิธีกรรมขึ้นมาในเมื่อบ้านเมืองยังมีเสี้ยนหนาม ยังมีการเบียดเบียนกัน ด้วยเหตุที่ยกเรื่องการทำพิธีกรรมขึ้นมา นั้น จะพึงชื่อว่าทรงกระทำกรรมสมควร บางคราวพระองค์จะทรงดำริอย่างนี้ว่า เราจักปราบปรามเสี้ยนหนามคือโจรด้วยการประหาร ด้วยการจองจำ ด้วยการปรับไหม ด้วยการตำหนิ หรือเนรเทศ ก็การปราบปรามด้วยวิธีเช่นนี้ ไม่เชื่อว่าเป็นการปราบปรามโดยชอบ เพราะว่าโจรบางพวกที่หนีจากถูกกำจัดจักยังมีอยู่ ภายหลังมันก็จักเบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์ แต่ว่าการปราบปรามเสี้ยนหนามคือโจรนั้น จะเชื่อว่าเป็นการปราบปรามโดยชอบ เพราะอาศัยว่าการดังต่อไปนี้

เหตุนั้นพระองค์จึงทรงเมตตาโปรดว่า พลเมืองเหล่าใดในบ้านเมืองของพระองค์ ชะมักเขม้นในกสิกรรมและโครัชกรรม ขอพระองค์จงเพิ่มข้าวปลูกและข้าวกินให้แก่พลเมืองเหล่านั้นในโอกาสอันสมควร พลเมืองเหล่าใดในบ้านเมืองของพระองค์ ชะมักเขม้นในพาณิชยกรรม ขอพระองค์จงเพิ่มทุนให้แก่พลเมืองเหล่านั้นในโอกาสอันสมควร ข้าราชการเหล่าใด ในบ้านเมืองของพระองค์ขยัน ขอพระองค์จงพระราชทานเบี้ยเลี้ยง และเงินเดือนแก่ข้าราชการเหล่านั้น ในโอกาสอันสมควร พลเมืองเหล่านั้นนั้นแหละ จักเป็นผู้ชวนชวยในการทำงานของตนๆ จักไม่เบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์ อนึ่ง กองพระราชทรัพย์ มีจำนวนมาก จักเกิดแก่พระองค์ บ้านเมืองก็จะตั้งมั่นอยู่ในความเกษม หาเสี้ยนหนามมิได้ ไม่มีการเบียดเบียนกัน พลเมืองจักชื่นชมยินดีต่อกัน ยังบุตรให้พื่อนอยู่บนอก จักไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่

พระเจ้ามหาวิชิตราชทรงรับคำพราหมณ์บุโรหิตแล้ว ก็ได้พระราชทานข้าวปลูกและข้าวกินแก่พลเมืองในบ้านเมืองของพระองค์ที่ชะมักเขม้นในกสิกรรมและโครัชกรรม พระราชทานต้นทุนแก่พลเมืองในบ้านเมืองของพระองค์ที่ชะมักเขม้นในพาณิชยกรรม พระราชทานเบี้ยเลี้ยง และเงินเดือนแก่ข้าราชการในเมืองของพระองค์ที่ขยัน พลเมืองเหล่านั้นนั้นแหละ ได้เป็นผู้ชวนชวยในการทำงานตามหน้าที่ของตนๆ ไม่ได้เบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์ อนึ่ง กองพระราชทรัพย์มีจำนวนมาก ได้เกิดมีแล้วแก่พระองค์ บ้านเมืองได้ดำรงอยู่ในความเกษม หาเสี้ยนหนามมิได้ ไม่มีการเบียดเบียนกัน พลเมืองชื่นชมยินดีต่อกัน ยังบุตรให้พื่อนอยู่บนอก ไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่แล้ว

ครั้งนั้น พระเจ้ามหาวิชิตราชได้ทรงรับสั่งให้พราหมณ์บุโรหิตมาเฝ้าแล้วตรัสว่า ท่านผู้เจริญ โจรที่เป็นเสี้ยนหนามนั้น เราได้ปราบปรามดีแล้ว เพราะอาศัยวิธีการของท่าน และกองพระราชทรัพย์ใหญ่ได้บังเกิดแก่เรา บ้านเมืองก็ได้ดำรงอยู่ในความเกษม หาเสี้ยนหนามมิได้ ไม่มีการเบียดเบียนกัน พลเมืองชื่นชมยินดีต่อกัน ยังบุตรให้พื่อนอยู่บนอก ไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่ ดูกร พราหมณ์ เราปรารถนาจะบูชามหาภัย ขอท่านจงชี้แจงวิธีบูชามหาภัย ที่จะเป็นประโยชน์และความสุขแก่เราตลอดกาลนาน

พราหมณ์ปุโรหิตกราบทูลว่า ขอเดชะ ถ้าเช่นนั้น อนุยตกษัตริย์เหล่าใด (กษัตริย์ที่ขึ้นตรงกับพระองค์) ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบท ในพระราชอาณาเขตของพระองค์ ขอพระองค์จงเรียกอนุยตกษัตริย์เหล่านั้นมาปรึกษาว่า ท่านทั้งหลาย เราปรารถนาจะบูชาอัยยุ ขอท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน, อำมาตย์ราชบริพารเหล่าใด ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบท ในพระราชอาณาเขตของพระองค์ ขอพระองค์จงเรียกอำมาตย์ราชบริพารเหล่านั้นมาปรึกษาว่า ท่านทั้งหลายเราปรารถนาจะบูชามหาอัยยุ ท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน, พราหมณ์มหาศาลเหล่าใด ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบท ในพระราชอาณาเขตของพระองค์ ขอพระองค์จงเรียกพราหมณ์มหาศาลเหล่านั้นมาปรึกษาว่า ท่านทั้งหลาย เราปรารถนาจะบูชามหาอัยยุ ท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน, คฤหบดีผู้มั่งคั่งเหล่าใด ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบท ในพระราชอาณาเขตของพระองค์ ขอพระองค์จงเรียกคฤหบดีผู้มั่งคั่งเหล่านั้นมาปรึกษาว่า ท่านทั้งหลาย เราปรารถนาจะบูชามหาอัยยุ ขอท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน. ดุกรพราหมณ์พระเจ้ามหาวิชิตราช ทรงรับคำปุโรหิตแล้ว ทรงเรียกอนุยตกษัตริย์ ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบทในพระราชอาณาเขตของพระองค์มาปรึกษา ว่าท่านทั้งหลาย เราปรารถนาจะบูชามหาอัยยุ ขอท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน. อนุยตกษัตริย์เหล่านั้นกราบทูลว่า ขอพระองค์จงบูชาอัยยุเถิด ขอเดชะ บัดนี้เป็นการสมควรที่จะบูชาอัยยุ ทรงเรียกอำมาตย์ราชบริพาร ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบทในพระราชอาณาเขตของพระองค์มาปรึกษาว่า ท่านทั้งหลาย เราปรารถนาจะบูชามหาอัยยุ ขอท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน อำมาตย์ราชบริพารเหล่านั้นกราบทูลว่าขอพระองค์จงทรงบูชาอัยยุเถิด ขอเดชะ บัดนี้เป็นการสมควรที่จะบูชาอัยยุ ทรงเรียกพราหมณ์มหาศาล ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบทในพระราชอาณาเขตของพระองค์มาปรึกษาว่า ท่านทั้งหลาย เราปรารถนาจะบูชามหาอัยยุ ขอท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน พราหมณ์มหาศาลเหล่านั้นกราบทูลว่า ขอพระองค์จงทรงบูชาอัยยุเถิด ขอเดชะ บัดนี้ เป็นการสมควรที่จะบูชาอัยยุ ทรงเรียกคฤหบดีผู้มั่งคั่ง ซึ่งเป็นชาวนิคมและชาวชนบทในพระราชอาณาเขตของพระองค์ มาปรึกษาว่า ท่านทั้งหลายเราปรารถนาจะบูชามหาอัยยุ ขอท่านจงร่วมมือกับเรา เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่เราตลอดกาลนาน คฤหบดีผู้มั่งคั่งเหล่านั้นกราบทูลว่า ขอพระองค์จงทรงบูชาอัยยุเถิด ขอเดชะ บัดนี้เป็นการสมควรที่จะบูชาอัยยุ คนผู้เห็นชอบตามพระราชดำรัส 4 เหล่านี้จัดเป็นปวิวารของอัยยุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศีลที่ปรากฏอยู่ในกฎทนต์สูตร
2. เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในกฎทนต์สูตร

ที่มาและความหมายของกฎทนต์สูตร

กฎทนต์สูตรแปลว่า พระสูตรที่ว่าด้วยกฎทนต์พราหมณ์ (กฎทนต์ แปลว่า ฟันเขี้ยว) ที่ชื่ออย่างนี้ เพราะเนื้อหาสำคัญของพระสูตรนี้เป็นข้อสนทนาระหว่าง พระผู้มีพระภาคเจ้ากับกฎทนต์พราหมณ์ โดยกฎ

ทันตพราหมณ์เป็นผู้ถามพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็น ผู้ตรัสตอบกฎทันตสูตรมีรูปแบบของพระสูตร เป็นแบบการสนทนาถามตอบอีกแบบหนึ่ง คือ กฎทันตพราหมณ์เข้าไปเฝ้าเพื่อทูลขอคำอธิบาย พระผู้มีพระภาคทรงอธิบายโดยยกอดีตมหาราชพระองค์หนึ่งที่เคยทำพิธีบูชามหาโยนีนี้ได้ผลดีมาแล้วมาตรัสเล่าให้ฟัง แล้วกฎทันตสูตรพราหมณ์ก็ทูลถามเพื่อขอความรู้ต่อไปโดยมิได้โต้แย้งใดๆ พระผู้มีพระภาคก็ทรงอธิบายจนผู้ถามพอใจ

พระสูตรนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแก่กฎทันตพราหมณ์ขณะประทับอยู่ในสวน อัมพลัญชีกาใกล้หมู่บ้านพราหมณ์ชื่อ ชาณุมัต แคว้นมคธซึ่งพระเจ้าพิมพิสารพระราชทานหมู่บ้านนี้เป็นพรหมไทยให้กฎทันตพราหมณ์ปกครองขณะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าแวะไปประทับที่นั่น กฎทันตพราหมณ์กำลังเตรียมการจัดทำพิธีบูชามหาโยนี 3 ประการ มีองค์ประกอบ 16 ประการคืออนุมติ 4 ประการได้แก่การขอความเห็นชอบและความร่วมมือการบูชาโยนีจากคนระดับบน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าผู้ครองนคร 2) อำมาตย์ราชบริพารผู้ใหญ่ 3) พราหมณ์มหาศาล (พราหมณ์ผู้มีทรัพย์มาก) และ 4) คหบดีมหาศาล (คหบดีผู้มีทรัพย์มาก) โดยมาปรึกษาพูดคุยเพื่อขอความเห็นชอบและร่วมมือกับพระองค์คุณสมบัติของพระเจ้ามหาวิชิตราช 8 ประการ ได้แก่ 1) ทรงมีชาติตระกูลดีตลอด 7 ชั่วบรรพบุรุษ 2) ทรงมีบุคลิกดีงดงาม สง่า น่าดูน่าชมน่าเลื่อมใส (3) ทรงเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์และท้องพระคลังเต็มบริบูรณ์ 4) ทรงพร้อมด้วยกองทัพทั้ง 4 เหล่า ที่เข้มแข็ง มีวินัยเคร่งครัด ปราบเข้าศึกได้ 5) ทรงมีพระราชศรัทธา บริจาค ทาน บำเพ็ญพระราชกุศลอยู่เสมอ 6) ทรงศึกษาและสดับเรื่องนั้น ๆ มาก มีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ 7) ทรงทราบความหมายแห่งข้อและภาษิต ที่ทรงศึกษามา 8) ทรงเป็นบัณฑิต มีพระปรีชาสามารถรอบรู้เรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้และคุณสมบัติของบุโรหิต 4 ประการ ได้แก่ 1) มีชาติตระกูลดีตลอด 7 ชั่วบรรพบุรุษ 2) เป็นผู้คงแก่เรียน ท่องจำมนต์ได้มากแตกฉานในคัมภีร์ทั้งปวงของพราหมณ์ 3) เป็นผู้มั่งคั่งมั่นคง 4) เป็นบัณฑิต ฉียบแหลมมีปัญญา

กฎทันตพราหมณ์ได้เตรียมสัตว์ไว้ฆ่าเพื่อบูชาโยนีคือ วัวเพศผู้ลูกวัวเพศผู้ลูกวัวเพศเมียแพะและแกะอย่างละ 700 ตัว เพื่อความสุขความเจริญของตนเอง และประชาชนในหมู่บ้านของเขาเนื่องจากตนไม่ทราบว่า จะทำพิธีอย่างไรแน่และทราบว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบดีฉะนั้นเมื่อทราบจากพวกพราหมณ์ทั้งหลายว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จมาประทับที่สวนอัมพลัญชีกาแล้วจึงได้ออกไปเฝ้า แม้จะถูกพราหมณ์หลายร้อยคนที่มาพักรับทานในพิธีบูชามหาโยนีนั้น คัดค้านว่าไม่สมควรไปเฝ้า ควรให้พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จมาหาเองกฎทันตพราหมณ์ก็ได้ยกเอาพุทธคุณขึ้นมาอ้างลบล้างเหตุผลของพวกพราหมณ์ทำนองเดียวกับที่โสณทัณฑพราหมณ์กล่าวอ้าง (กรมการศาสนา, 2525 ก, หน้า 68-72)

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญในกฎทันตสูตรกล่าวถึงหลักการปฏิบัติแนวคิดซึ่งตรัสถึงหลักการสำคัญคือทรงปฏิบัติแนวคิดเรื่องการบูชาโยนีด้วยการฆ่าสัตว์และพิธีที่ต้องเตรียมการ 2 แบบ ได้แก่การพัฒนาคนและการพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน พระพุทธองค์ทรงแสดงวิธียุบาย ซึ่งไม่ต้องมีการฆ่าฟันเบียดเบียนสัตว์แต่มีการเสียสละทำทาน เปลี่ยนจากการฆ่าสัตว์มาเป็นการให้ทาน รักษาศีลตลอดจนเจริญภาวนา และการทำความดีอื่น ๆ โดยจัดการบ้านเมืองให้สงบเรียบร้อยก่อน โดยการส่งเสริมกสิกรรม พาณิชยกรรม สัมมาอาชีวะ และบำรุงส่งเสริมข้าราชการที่ดีจนประชาราษฎร์มีความเป็นอยู่ที่ดีบ้านเมืองก็จะสงบสุข เป็นต้นผลของการแสดงธรรมของพระพุทธองค์ ทำให้กฎทันตพราหมณ์ล้มเลิกพิธีบูชาโยนีของตนปล่อยสัตว์ทั้งหมด และประกาศตนเป็นอุบาสก

วิเคราะห์เรื่องศีลที่ปรากฏอยู่ในกฎทนต์สูตร

ศีลปรากฏอยู่ในหลายแห่งในพระสูตร ในบทความนี้จะได้วิเคราะห์ในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดพื้นฐานเรื่องศีลและธรรมในกฎทนต์สูตร ศีล คือ ข้อปฏิบัติตนขึ้น พื้นฐานที่ควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข และไม่มี การ เบียดเบียนซึ่งกันและกันของบุคคลในสังคม ในพรหมชาลสูตรพระพุทธเจ้า ทรงประกาศศีล 3 ระดับคือ จุลศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล สำหรับพระภิกษุ เป็นศีลที่สอดคล้องกับศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และศีล 227 ซึ่งมุ่งเน้นเป็นหลักปฏิบัติสำหรับบรรพชิตคือการรักษาพรหมจรรย์ เรื่องศีล 3 ระดับ พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่างแล้ว ทรงชี้ให้เห็นว่า ปุถุชนที่กล่าวยกย่องพระองค์ นั้น อาศัยศีลเป็นสาเหตุทั้งสิ้น โดยบางคนยกย่องเพราะจุลศีลบ้าง เพราะมัชฌิมศีลบ้าง หรือ เพราะมหาศีลบ้าง ศีลทั้ง 3 ระดับ มีเนื้อหาพอสังเขปดังนี้ ศีลอย่างเล็กน้อย (จุลศีล) สำหรับคำว่า ศีลอย่างน้อย มีทั้งหมด 26 ข้อ บางข้อมี ความสอดคล้องกับศีล 5 และศีล 8 ศีลอย่างกลาง (มัชฌิมศีล) สำหรับ ศีลอย่างกลาง มีทั้งหมด 10 ข้อ บางข้อมีความ สอดคล้องกับศีล 8 และศีล 10 ในปัจจุบัน ศีลอย่างใหญ่ (มหา ศีล) สำหรับศีลอย่างใหญ่ มีทั้งหมด 7 ข้อ เป็นศีลที่มีความ สอดคล้องกับภิกษุศีล 227 และ ภิกษุณีศีล 311 ใน ปัจจุบัน

2. กฎทนต์สูตรเป็นพระสูตรที่สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นเฉพาะของพระพุทธศาสนาเถรวาทที่เน้น เรื่อง ศีล สมาธิ ภาวนา ปัญญา ตามลำดับ เนื้อความในกฎทนต์สูตร จึงเริ่มต้นด้วยทาน ศีล สมาธิ ภาวนา ปัญญา โดยลำดับ และสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางความคิดลัทธิธรรมที่ลึกซึ้งทั้งนั้น ถ้าสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยมลนักปราชญ์ก็ย่อมจะทำให้คนเป็นปราชญ์ที่ ยิ่งปราชญ์ เฉกเช่น พระพุทธเจ้าได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุลศีล มัชฌิมศีลและมหาศีล 1) สะท้อนให้เห็นถึง สภาพการณ์ของนักบวชที่มีวัตรปฏิบัติจริยาวัตรในการเผยแผ่ การดำเนินชีวิต การเลี้ยงชีพที่แตกต่างกัน 2) สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของพระพุทธเจ้าที่อยู่ในสถานการณ์ที่บีบคั้นด้วยความขัดแย้ง 3) สะท้อนให้เห็น ถึงลักษณะเด่นของพระพุทธเจ้าที่แตกต่างไปจากสมณพราหมณ์กลุ่มอื่น ๆ 4) สะท้อนให้เห็นว่าเรื่องใหญ่มีโทษ หนักรักษาง่ายละเมียดยากนั้น ถือว่าเป็นเรื่องง่ายสำหรับพระพุทธเจ้า ส่วนเรื่องเล็กมีโทษเบาคนรักษายาก ละเมียดง่ายนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญของพระพุทธเจ้าที่ทรงไม่ทำเช่นนั้นได้

ส่วนข้อพิจารณาเพิ่มเติมจากศีลนั้นปรากฏในข้อธรรมที่พระพุทธองค์ได้ตรัสธรรมเพื่ออธิบายเรื่อง ยัญที่ต้องแลกด้วยชีวิตของสัตว์ที่มีลมปราณจำนวนหลายพันนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสตอบว่า ดูกร พราหมณ์ ยัญแบบนี้แล ใช้ทรัพย์น้อยกว่า มีการเตรียมน้อยกว่า มีผลมากกว่า และมีอันสงส์มากกว่า กว่ายัญทั้งหลาย ข้างต้น เธอย่อมโน้มมน้อมจิตไป เพื่อญาณที่ชนะ ย่อมรู้ซึ้งว่า ขาดสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำได้ ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มี. ดูกร พราหมณ์ ยัญนี้แลใช้ทรัพย์น้อยกว่า มีการเตรียมน้อยกว่า มีผลมากกว่า และมีอันสงส์มากกว่า ว่ายัญก่อนๆ ดูก่อนพราหมณ์ ยัญสมบัติอื่นที่ดีกว่า หรือประณีตกว่า กว่ายัญสมบัตินี้ไม่มี

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสพระธรรมเทศนาอย่างนี้แล้วกฎทนต์พราหมณ์ได้กราบทูลพระพุทธองค์ว่า ข้า แต่พระโคตมผู้เจริญ ภาชิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ภาชิตของพระองค์แจ่มแจ้งนัก

เปรียบเหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง หรือส่องประทีปในที่มืดด้วยคิดว่า ผู้มี จักขุจักเห็นรูป ดังนี้ ฉันทิ พระโคตมผู้เจริญทรงประกาศพระธรรม โดยอเนกปริยายฉันทินั้นเหมือนกัน ข้า พระองค์นี้ขอถึงพระโคตมผู้เจริญ ทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอพระโคตมผู้เจริญจงทรงจำข้า พระองค์ว่า เป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะอย่างมอภกายถวยชีวิต ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ข้า พระองค์นี้ ได้ปล่อยโคผู้ 700 ตัว ลูกลูกโคผู้ 700 ตัว ลูกลูกโคเมีย 700 ตัว แพะ 700 ตัว แกะ 700 ตัว ได้ให้ชีวิตแก่ สัตว์เหล่านั้น ขอสัตว์เหล่านั้นจงได้กินหญ้าเขียวสด จงได้ดื่มน้ำเย็น ขอลมที่เย็นจงพัดถูกสัตว์เหล่านั้นเถิด จึงมี ผลทำให้กฏทัณฑ์พรหมณ์ได้แสดงตนเป็นอุบาสก ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึก นับว่าเป็นการปฏิวัติ แนวความคิดสู่การให้ทาน รักษาศีล จวบจนเจริญสมาธิภาวนา

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสอนุพพิทกแก่กฏทัณฑ์พรหมณ์ คือ ทรงประกาศทานกถา สี ลกถา สักคกถา โทษของกามที่ต่ำช้า เศร้าหมอง และอานิสงส์การออกจากกาม เมื่อทรงทราบว่กฏทัณฑ์ พรหมณ์ มีจิตควร มีจิตอ่อน มีจิตปราศจากนิรวณ มีจิตระ่า เร็งมีจิตผ่องใสแล้ว จึงทรงประกาศ พระธรรม เทศนา ที่พระพุทธรเจ้าทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค โปรดกฏทัณฑ์ พรหมณ์ เปรียบเหมือนผ้าที่สะอาด ปราศจากสีดำ ควรรับน้ำย้อมได้เป็นอย่างดี ฉันทิ กฏทัณฑ์พรหมณ์ฉันทินั้น ได้ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากธุลี ปราศจากมลทินว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดาสิ่งนั้นทั้ง ปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา ณ ที่นั้นนั่นเอง ลำดับนั้น กฏทัณฑ์พรหมณ์เห็นธรรมแล้ว บรรลุธรรมแล้ว รู้ ธรรมแล้ว หยั่งทราบถึงธรรมทั่วถึงแล้ว ข้ามพ้นความสงสัย ปราศจากความเคลือบแคลง ถึงความแก่กล้า ไม่ ต้องเชื่อผู้อื่นในคำสอนของพระศาสดา ได้กราบทูลกะพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ขอพระโคตมผู้เจริญกับพระภิกษุ สงฆ์จงทรงรับภัตตาหารของข้าพระองค์ในวันพรุ่งนี้ กาลต่อมาทำให้กฏทัณฑ์พรหมณ์บรรลุโสดาปัตติผล

พระพุทธรองค์ทรงรับนิมนต์โดยดุขณิภาพ เมื่อกฏทัณฑ์พรหมณ์ทราบว่า พระพุทธรองค์ทรงรับนิมนต์ แล้ว จึงลุกจากที่นั่งถวยบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า กระทำประทักษิณหลีกไป พอถึงเวลารุ่งเช้า กฏทัณฑ์ พรหมณ์ได้สั่งให้คนแต่งของเคี้ยวและของฉันอย่างประณีตในสถานที่บูชายัญของตน แล้วให้คนไปกราบทูล เวลาเสด็จแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ถึงเวลาแล้ว ภัตตาหารเสร็จแล้ว ลำดับนั้นเป็น เวลาเช้า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงนั่งแล้ว ทรงถือบาตร และจีวร พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ เสด็จไปสู่สถานที่บูชายัญ ของกฏทัณฑ์พรหมณ์ ครั้นเสด็จไปถึงแล้วประทับนั่งบนอาสนะที่เขาปูไว้แล้ว ลำดับนั้นแลกฏทัณฑ์ พรหมณ์ ได้อังคาสพระภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธรเจ้าเป็นประมุข ให้อิมหน้าเพียงพอ ด้วยของขบเคี้ยวและของฉัน อันประณีต ด้วยมือของตนเอง เมื่อทราบว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเสวยเสร็จแล้ว ทรงลดพระหัตถ์ลงจากบาตร แล้ว จึงได้ถือเอาอาสนะที่ตำแหน่งหนึ่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงยังกฏทัณฑ์พรหมณ์ ผู้นั่ง ณ ที่ควร ส่วนข้างหนึ่งนั้นแล ให้เห็นแจ้ง ให้สมาทานให้อาจหาญ ให้ร่าเริง ด้วยธรรมิกถาแล้ว เสด็จลุก จากอาสนะหลีกไป

3. ลักษณะศีลที่เกี่ยวกับธรรมในกฏทัณฑ์สูตร ศีลที่ปรากฏในกฏทัณฑ์สูตรนั้นเป็นศีลที่พระพุทธร องค์ทรงบัญญัติสำหรับพระภิกษุสงฆ์-ภิกษุณี, สามเณร-สามเณรีและฆราวาสที่อยู่ในพระศาสนาพึงประพฤติมี 3 ระดับ คือจุกศีล มัชฌิมศีล และมหาศีล หากไม่มีความเห็นที่ถูกต้อง ที่ตรงสำหรับการดำเนินเพื่อเข้าสู่ นิพพานแล้ว ต้องเป็นผู้ที่ไม่มีความเห็นผิดแบบที่จัดอยู่ในข่ายของทิฏฐิหรือความเห็นที่ไม่ถูกต้องทั้ง 62

ประการนั้นครอบงำเหมือนติดอยู่ในตาข่าย เป็นการตีที่ทั้ง 3 องค์ภาพ คือ ศิล สมาธิ ปัญญา ต้องเป็นไปในแนวหรือทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ศิล เป็นเบื้องต้นในการประพฤติปฏิบัติพึงทำให้จริยวัตรหรือความประพฤติงดงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นก่อน เป็นบาทฐานที่ง่ายต่อการเจริญสติสมาธิหรือเพียรภาวนาเพื่อให้ได้มาซึ่งญาณในการจะข้ามเข้าสู่ชั้นโลกุตตระ พร้อมทั้งต้องใช้ปัญญาในการพิจารณาหลักธรรม แนวคิด วิธีการในการที่จะเลือกใช้ในการปฏิบัติอย่างเข้มงวดเพื่อเข้าถึงสภาวะนิพพานให้จงได้โดยอาศัยความเพียรเครื่องเผากิเลส อาศัยความเพียรที่ตั้งมั่นอาศัยความประกอบเนื่องๆ อาศัยความไม่ประมาท อาศัยมนสิการโดยชอบ แล้วบรรลุเจตสมาธิอันเป็นเครื่องตั้งมั่นแห่งจิต จนเข้าถึงเป้าหมายสูงสุด คือ นิพพานได้ ศิลที่เป็นจริยธรรมเหตุนำอำนาจประโยชน์มาให้มากมีทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่นประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์แก่พระศาสนาทั้งประโยชน์แก่จริยธรรมเอง อีกนัยหนึ่ง ว่าด้วยอำนาจทางใจ เมื่อมีความประจวบเหมาะแห่งเหตุที่จะจดเว้นหรือความละอายความเกรงกลัวว่าจะไม่ทำบาปเกิดขึ้น ขณะนั้นศิลทั้งหมดก็จัดได้ว่าเกิดขึ้นแล้ว ไม่จำเป็นต้องพูดถึงการเกิดขึ้นแห่งศิลข้อใดข้อหนึ่งว่าจักไม่เกิดขึ้นเหมือนเมื่อปิดประตูเมืองไว้แล้ว ประตูบ้านถึงยังไม่ปิดก็ถือได้ว่าเป็นอันปิดไปด้วยกันคือปลอดภัยไปด้วยกันข้อนี้ฉันใด เรื่องของจิตก็เช่นกันคือเมื่อศิลเกิดขึ้นในจิต ๆ ทุกดวงก็เป็นอันคุ้มครองดีแล้วทีเดียว

ศิลเป็นที่รองรับพื้นฐานเบื้องต้นของธรรมทั้งปวง ไม่ใช่แค่ธรรมหมวดใดหมวดหนึ่งเท่านั้นเหมือนแผ่นดินเป็นที่รองรับวัตถุทั้งปวง ไม่ใช่แค่รองรับวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้นและเมื่อธรรมที่ได้ศิลอุปถัมภ์แล้วย่อมจะเป็นไปเพื่อขจัดความโลภ ความโกรธ ความหลงได้ในที่สุดศิลที่รักษาดีแล้วเป็นศิลห่างไกลจากกิเลส มีความเยือกเย็นที่สุดนี้ ย่อมบันดาลความร้อนลุ่มของสัตว์ทั้งหลายให้สงบลงได้ ลมปนฝนก็ดี จันทน์เหลืองก็ดี แก้วมุกดาหารก็ดี แก้วมณีก็ดี แสงจันทร์อ่อนก็ดี หาดบันดาลความร้อนลุ่มของสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ให้สงบลงได้ไม่ และศิลของบุคคลผู้มีศิล ย่อมกำจัดภัยมีการดำเนินเป็นต้นเสียได้โดยประการทั้งปวง และย่อมบันดาลให้เกิดเกียรติและความสรรเสริญในกาลทุกเมื่อ (พระพุทธโฆสาจารย์, 2551, หน้า 14-15)

ศิลในฐานะนำความสุขมาให้ในชีวิตประจำวันจะเป็นอย่างนี้จริง ๆ ก็ต้องศึกษาให้รู้เรื่องของอาทีนะ คือโทษ เรื่องของอัสสาทะคือคุณ เรื่องของสังกิลคืออุปสรรค เรื่องของโวทานะคืออุปกรรมที่ทำให้คล่องแคล่วชำนาญ่องใสสดใสงยิ่งขึ้น เรื่องของอนุสสติคือการทบทวนเพื่อปรับปรุงและพัฒนา เรื่องของการทำให้เป็นบารมีคือทำให้มีขึ้นจนเต็มสมบูรณ์ เรื่องของตัวอย่างผู้ไม่มีศิลจึงล้มเหลวในชีวิต เรื่องของตัวอย่างผู้มีศิลแล้วตั้งตัวได้ในชีวิต และเรื่องอื่นที่ควรรู้เกี่ยวกับศิลที่จะเป็นกำไรชีวิตเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งหมดต้องศึกษาให้ดีด้วยปัญญาแล้วถึงอบรมด้วยจิตภาวนา โดยการดำรงมั่นอยู่ในศิลเป็นพื้นฐานก่อนแล้ว ก็จะประสบสุขอยู่ในชีวิตประจำวันจนสามารถปฏิบัติให้บรรลุองค์ฌาน ญาณ และเข้าสู่พระนิพพานได้ในที่สุด

บทสรุป

ศิลนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยเกื้อหนุนกำหนดทิศทางการปฏิบัติด้วยข้อเท็จจริงตามกฎธรรมชาติการละเว้นความชั่วให้เกิดคุณความดี ทั้งหลายโดยมีกรรมเป็นแรงจูงใจ กรรมนั้น มีเจตนาหรือความจงใจเป็นเครื่องกำหนดในการ กระทำศิลจึงเป็นพื้นฐานในการอบรมด้านความประพฤติระเบียบ วินัย มีความสุจริต กาย วาจา และอาชีวะ โดยมีการละเว้นความชั่วหรือเว้นจากข้อห้ามเป็นลักษณะของศิล ผู้รักษาศิล พึงรัก ศิลเท่าชีวิตหรือ

ยิ่งกว่าชีวิต เหมือนจามรีรักพวงหาง หรือมารดารักบุตรสุดที่รักคนเดียว และ บุคคลผู้มียันต์ตาข้างเดียวรักษา หวงแหวนยันต์ตา พระสูตรนี้ทำให้เห็นว่า เพียงการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะหรือการรักษาศีล 5 ก็ยังผล มากกว่าการบำเพ็ญมหาบุญใหญ่โต จึงน่าจะเป็นเครื่องเตือนใจผู้คิดทำบุญซึ่งมักจะบ่นว่าไม่มีทุนทำบุญ ให้ ทราบว่าบุญนั้นไม่จำเป็นต้องลงทุนเอาทรัพย์แลกเสมอไป เพียงแต่การรักษาศีล 5 ก็เป็นบุญอันสูงกว่านั้น ธรรมดาจามรีนั้นมีพวงหางที่สวยงาม มาก เป็นพู่พวงและสะอาด ถ้าถูกนายพรานเนื้อโลเลยิงกำลังวิ่งไปอยู่ บังเอิญพวงหางหรือขนไป ติดกับเรียวหนามมันจะหยุดแกะเสียก่อน จะไม่ยอมให้ขนหรือพวงหางขาดเลย ยอม สละชีวิต เพื่อรักษาขนหาง ผู้รักษาศีลพึงเห็นว่าศีลสำคัญกว่าชีวิตฉันนั้นเหมือนกัน คือยอมสมบัติอวัยวะ และ ชีวิต เพื่อรักษาธรรม เมื่อบุคคลปฏิบัติได้ดังนี้แล้วศีลนั้นก็กลายเป็นศีลบาร์มีให้เสียชีวิต แต่ไม่ยอมเสียศีล ซึ่ง มีคำกล่าวไว้ว่าพึงสละทรัพย์สมบัติเพื่อรักษาอวัยวะ พึงสละอวัยวะเพื่อ รักษาชีวิต พึงสละทั้งทรัพย์ พรหมชาล สูตรเป็นสูตรที่สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นเฉพาะของพระพุทธศาสนาเถรวาท ที่เน้นศีล สมาธิปัญญา ตามลำดับ เนื้อความในพรหมชาลสูตรจึงเริ่มต้นด้วยศีล สมาธิและ ปัญญาโดยลำดับ และสะท้อนให้เห็นความหลากหลาย ทางความคิดลัทธิธรรมที่ลึกซึ้งทั้งนั้น ถ้าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์สภาพแวดล้อมที่เต็ม ไปด้วยมวลนักปราชญ์ก็ ย่อมจะทำให้คนเป็นปราชญ์ที่ยิ่งปราชญ์เอกเช่น พระพุทธเจ้าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุลศีล มัชฌิมศีลและมหาศีล 1) สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ของ นักบวชที่มีวัตรปฏิบัติจริยาวัตรในการเผยแผ่ การดำเนินชีวิต การเลี้ยงชีพที่แตกต่างกัน 2) สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของพระพุทธเจ้าที่อยู่ใน สถานการณ์ที่บีบคั้นด้วยความขัดแย้ง 3) สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเด่นของพระพุทธเจ้าที่แตกต่างไปจากสมณ พราหมณ์กลุ่มอื่น ๆ 4) สะท้อนให้เห็นว่าเรื่องใหญ่มีโทษหนักรักษาง่ายละเมียดยากนั้น ถือว่าเป็นเรื่องง่าย สำหรับ 5. สะท้อนถึงการเปลี่ยนแนวความคิดแบบพราหมณ์เรื่องการบูชาด้วยการฆ่าสัตว์มาเป็นรักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา ดังนั้นพระพุทธองค์ ส่วนเรื่องเล็กมีโทษเบาคนรักษายากละเมียดง่ายนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญ ของ พระพุทธเจ้าที่ทรงไม่ทำเช่นนั้นได้

คำสอนเกี่ยวกับจุลศีล เป็นพื้นฐานการปฏิบัติที่ดีของมนุษย์แสดงให้เห็นถึงความ สอดคล้องกับ แนวคิดสิทธิมนุษยชน ตามคำปรารภในปฎิญาสาทุกๆ ที่ว่า ทุกคนย่อมมีสิทธิ และอิสรภาพบรรดาที่กำหนด ไว้ในปฎิญานี้โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใดๆ ดังเช่น เชื้อชาติผิว เพศ ภาษา ศาสนา การคิดเห็น ทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือ สังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ บุคคลใดๆ จะถูก ทรมาน หรือได้รับผลปฏิบัติหรือการ ลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้โดยพระพุทธเจ้าได้กล่าว ว่า หากมีใครคิดจะ สรรเสริญพระพุทธเจ้าแล้ว เพียงแค่สรรเสริญการปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้าในจุลศีล ซึ่ง เป็น เรื่องพื้นฐานก็เพียงพอที่จะสรรเสริญแล้ว นอกจากนี้พระพุทธเจ้ายังสอนให้หยุดการกระทำบูชาัญญ คือ การไม่ฆ่าสัตว์เพื่อบูชาัญญและมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งปวง การไม่จงจำ แสดงให้เห็นถึงการไม่กักขัง หน่วง เหนี่ยวอันเป็นการละเมิดสิทธิในร่างกาย การวางอาวุธ การไม่ฆ่าฟัน การไม่ฆ่าสัตว์ก็ แสดงให้เห็นถึงการวาง อาวุธทั้งหลายที่ใช้ในการนำไปทำร้ายผู้อื่น เพื่อที่ผู้อื่นอยู่อย่างปลอดภัย ไม่ต้องกลัวว่าจะมีผู้ใดหยิบอาวุธขึ้นมา ทำร้ายกัน เป็นการบูชาัญญแบบพุทธด้วยการรักษาศีล ทำสมาธิ เจริญจิตภาวนา เพื่อในพื้นวัฏฏะสงสารในการ เวียนว่ายตายเกิด ให้ถึงขั้นสาธุชนคนดี กัลยาณชนคนงาม อริยชนคนประเสริฐ ตลอดถึงได้ลิ้มรสอมตะธรรม เข้าสู่กระแสพระนิพพานและถึงแดนเกษมปรินิพพานสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2525 ก). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 9 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 1 ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- กรมการศาสนา. (2525 ข). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 10 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 2 ทีฆนิกาย มหาวรรค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- กรมการศาสนา. (2525 ค). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 27 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 19 ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- พระพุทธโฆษาจารย์. (2551). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. แปลโดยสมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.
- พระมหามิตร ฐิตปณฺโญ. (2563). *การพัฒนาคนและพัฒนาบ้านเมืองในกฎทนต์สูตร*. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 40. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. (2547). *วิเคราะห์มหัศจรรย์ในกฎทนต์สูตร*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.